

Nr 269.

Af herr **Pettersson** i Södertälje i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

Det af Kungl. Maj:t i propositionen nr 96 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen synes redan vid granskningen i lagrådet hafva gifvit anledning till allvarliga betänkligheter. Sålunda hafva till en början rörande såväl detta förslag som förslaget till ändrad lydelse af 19 kap. 22 § strafflagen tre ledamöter af lagrådet, under erkännande af att staten måste starkt reagera mot s. k. allmänfarliga arbetsinställelser, dock varnat för att öfverskatta betydelsen af det straffhot mot deltagande i sådana, som förslaget afser att åstadkomma, samt manat till varsamhet vid straffbudens uppställande. I detta sammanhang hafva de antydda ledamöterna af lagrådet äfven erinrat om angelägenheten af att staten, när skärpning eller vidgande af dessa straffbud genomföres, icke därmed slår sig till ro. »Kan någonting åtgöras», fortsätta de, »för att ytterligare minska frestelserna till sådana arbetsinställelser, som rikta sig mot viktigare samhällsfunktioner, länders detta tydligen äfven till minskande af de betänkligheter straffbuden ur nyss antydda synpunkt måste verka. Hvilka utvägar i detta hänseende kunna komma i fråga, kan ej här utredas, men det förefaller tydligt, att därvid bör komma under öfvervägande å ena sidan, huruvida icke staten genom lagstiftning eller annorledes kan åt hithörande arbetare, äfven dem som ej äro anställda hos staten själf, ägna särskild omsorg i syfte att minska eller undanröja anledningarna till deras deltagande i sociala strider, och å andra sidan, huru samhället må undgå att ställas i allt för starkt beroende af hithörande arbetaregrupper».

Särskildt beträffande förslaget att i 25 kap. 22 § strafflagen inrymma bestämmelser om straff för vissa kommunala arbetare, som afhålla sig från

tjänstgöring eller vansköta sin tjänst, har en af lagrådets ledamöter anført följande: »Med hänsyn till den synnerligen allmänfarliga karaktären af dylikt arbetsinställelse är det måhända nödigt, att i lagen nu vidtages sådan ändring, att densamma belägges med straff. För min del kan jag icke afstyrka denna ändring, ehuru jag från vissa synpunkter, som af lagrådets flesta ledamöter blifvit framhållna i afseende å förslaget i dess helhet, skulle ansett bäst, att, innan lagändringen kommit till stånd, de kommunala arbetarnes ställning blifvit bättre tryggad än den för närvarande synes vara. Det förefaller från berörda synpunkter önskvärdt, att beträffande såväl de kommunala arbetarne som de i andra stycket åsyftade snarast möjligt tages under öfvervägande, huruvida ett obligatoriskt skiljedomsförfarande i intressetvister mellan dessa arbetare och deras arbetsgifvare kunde komma till stånd. Tanken att på här afsedda särskilda områden genomföra ett dylikt förfarande synes mig icke kunna utan vidare afvisas. Och skulle denna tanke befinnas utförbar, vore mycket vunnet. Man hade icke allenast lyckats att, till fromma för samhället i det hela, bättre trygga de kommunala arbetarnes ställning, hvilken eljest under vissa förhållanden skulle kunna blifva ganska prekär, utan det blefve äfven möjligt att i stället för det straffbud mot aftalsstridiga arbetsinställelser, som förslaget innebär, sätta ett fullständigt strejkförbud, något som naturligen ur samhällets synpunkt vore högeligen önskvärdt men icke låter sig göra utan att arbetarne vinna fullt vederlag för den möjlighet till arbetsinställelse, som nu, när aftal ej ligger i vägen, står dem till buds. Och några allvarsammare betänkligheter mot arbetsinställes beläggande med straff skulle då ej med någon grad af fog kunna framställas.»

De sålunda inom lagrådet framställda betänkligheter mot ifrågavarande lagstiftning synas mig vara af den stora vikt, att de rent af böra utgöra ett hinder för antagande af förslaget om ändring af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen i dess nuvarande skick. Visserligen måste man enligt mitt förmenande gifva chefen för justitiedepartementet rätt i hans vid lagförslagets föredragning inför Kungl. Maj:t uttalade mening, att samhället, om det vill bestå såsom rättssamhälle, måste med kraft rikta sig mot yttringarna af den under de senare åren här i landet förkunnade läran, att alla medel, äfven våld och skadegörelse, böra vara för arbetarne tillåtliga i striden emot arbetsgifvarna. För min del kan jag ej gilla den uppfattning, som i hvarje förslag till strafflagstiftning på detta område ser en ansats till »klasslagstiftning», ett försök till »obehörigt kringskärande af arbetareklassens rörelsefrihet». Med allt erkännande af det berättigade i arbetareklassens kraf på en viss rörelsefrihet vid sin emancipationskamp måste man nämligen alltid fasthålla vid att det allmänt medborgerliga krafvet på säkerhet till person och egendom

dock är ännu mer berättigadt; kan det sistnämnda krafvet ej behörigen tillgodoses utan inskränkning i det förra, måste man följaktligen vidtaga en sådan inskränkning. Men härvid är det, såsom inom lagrådet antydts, af synnerlig vikt att förfara med största varsamhet samt att taga under öfvervägande, huruvida icke staten kan åtminstone åt de arbetare, som afses i 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen, äfven om de ej äro anställda hos staten själf, ägna särskild omsorg i syfte att minska eller undanröja anledningarna till deltagande i den sociala striden. Lämnas dessa hänsyn obeaktade, kan det hända, att syftet med ifrågavarande strafflagstiftning väsentligen förfelas.

Straffhotet i ifrågavarande lagrum riktar sig mot statens, kommunernas, offentligen koncessionerade kommunikations- och belysningsverks arbetare. Då det ifrågasättes att för alla dessa arbetare införa tjänstemannansvar för förfallolöst uteblifvande från arbetet samt vanskötande däraf, ligger det uppenbarligen nära till hands att på samma gång bereda dem alla *tjänstemannaställningens förmåner*, hvartill staten äger möjlighet genom lagstiftning och fastställande af koncessionsvillkor. De förmåner om hvilka här skulle kunna blifva fråga, äro *fast anställning och säkerhet mot godtyckligt afskedande, rätt till skiljedomsförfarande i händelse af rätts- och intressetvister med arbetsgifvaren, rätt till fri sjukvård samt pensionsrätt.*

Den här framställda tanken synes ej hafva varit alldeles främmande för chefen för justitiedepartementet, i det han vid lagförslagets föredragning erinrat om att önsknings uttalats om att ifrågavarande arbetspersonal skulle med hänsyn till anställningens fasthet och öfriga förmåner erhålla bättre villkor än vanliga arbetare. Men departementschefen synes föreställa sig, att dessa önsknings redan blifvit tillbörligen tillgodosedda. Han yttrar nämligen: »I stort sedt torde så redan vara förhållandet.» Detta antagande innebär dock uppenbarligen en allt för optimistisk syn på verkligheten. Visserligen må det erkännas, att flertalet af statens arbetare numera i de flesta af ifrågavarande afseenden fått sina behöriga kraf på tjänstemannaställningens förmåner uppfyllda. Likaså torde vissa grupper af kommunalarbetare i vissa städer och vissa enskilda kommunikationsverks arbetare i flera afseenden härutinnan blifvit tillgodosedda. Men dessa förhållanden lära ingalunda berättiga till antagande att »i stort sedt» allting är »ganska godt» på detta område. Snarare torde man kunna våga det påståendet, att en mycket afsevärd del af de arbetare, om hvilka här är fråga, i de flesta afseenden ännu sakna de med tjänstemannaställningen vanligen förenade särskilda förmåner. Då det nu ifrågasättes att med straff belägga dessa arbetares tillgripande af strejken såsom medel att eröfra en eller flera af berörda förmåner, är det både klokt och rättvist, att se till att de *alla*, såvidt möjligt, utan strid kom-

ma i åtnjutande af förmånerna, så att frestelsen att tillgripa det förbjudna strejkkvapnet blir den minsta möjliga.

På grund af det anförda tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen måtte besluta

att med afslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 96, i hvad den innehåller förslag till ändrad lydelse af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan om införande af straff för sådana förseelser, som i berörda lagförslag omömförmälas, under förnyadt öfvervägande, men vid återkommande med förslag i ämnet för Riksdagen tillika framlägga förslag till sådana bestämmelser, som tillförsäkra alla de personer i allmän tjänst, hvilka i förslaget afses, de förmåner, som i allmänhet äro förenade med tjänstemannaställning.

Stockholm den 4 april 1910.

Jakob Pettersson.
